

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 338/2018-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. mája 2018 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a Ladislava Orosza predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom Mgr. Tomášom Bašticom, Grösslingová 56, Bratislava, ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 35 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Sžo 57/2016 z 19. októbra 2017, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 29. januára 2018 doručená sťažnosť [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom Mgr. Tomášom Bašticom, Grösslingová 56, Bratislava, ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 35 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom

Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Sžo 57/2016 z 19. októbra 2017 (ďalej len „napadnutý rozsudok“).

2. Zo sťažnosti a z pripojených príloh vyplýva, že sťažovateľ 14. augusta 2014 požiadal Slovenskú advokátsku komoru o zápis do zoznamu usadených euroadvokátov. Slovenská advokátska komora rozhodnutím č. 56/7/2014 z 12. septembra 2014 rozhodla tak, že nezapisuje sťažovateľa do zoznamu usadených euroadvokátov s odôvodnením, že sťažovateľa nemožno považovať za spoľahlivého v zmysle § 3 ods. 4 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o advokácii“), pretože bol právoplatne odsúdený za zločin prijímania úplatku (v pozícii osobitného správcu konkurznej podstaty).

3. Proti tomuto rozhodnutiu podal sťažovateľ 23. decembra 2014 správnu žalobu, o ktorej rozhodol Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom sp. zn. 1 S 282/2014 z 18. februára 2016 tak, že žalobu zamietol s odôvodnením, že sa stotožnil s názorom Slovenskej advokátskej komory, že je na prípad sťažovateľa potrebné aplikovať aj podmienku zakotvenú v § 3 ods. 4 zákona o advokácii okrem podmienok výslovne ustanovených § 29 zákona o advokácii, pretože jednotlivé ustanovenia je potrebné vykladať vo vzájomnej súvislosti, a žalobné námietky vyhodnotil ako nedôvodné. Poukázal na skoršiu judikatúru najvyššieho súdu v obdobných veciach, na znenie čl. 10 bodu 4 smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 98/5/ES a rozhodnutie Súdneho dvora ES zo 17. júla 2014 v spojených veciach C-58/13 a C-59/13.

4. Sťažovateľ 27. apríla 2016 podal proti rozsudku krajského súdu odvolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd napadnutým rozsudkom tak, že rozsudok krajského súdu sp. zn. 1 S 282/2014 z 18. februára 2016 potvrdil, pretože je vo výroku vecne správny, a doplnil ďalšie dôvody rozhodnutia, najmä že konaním sťažovateľa došlo k zneužitiu práva.

5. Sťažovateľ v sťažnosti namieta nesprávne právne posúdenie veci najvyšším súdom a žiada „aplikáciu platnej právnej normy“ na svoj prípad, ktorej sa mu podľa jeho názoru nedostalo, v dôsledku čoho bol neoprávnene obmedzený jeho prístup k podnikaniu:

«... zoznam podmienok, ktoré musí žiadateľ splniť na to, aby mu vznikol právny nárok na zápis do zoznamu usadených euroadvokátov je taxatívnou množinou. Inými slovami, súčasné splnenie predmetných podmienok je nevyhnutné a zároveň dostatočné na to, aby žiadateľovi vzniklo zákonom a ústavou chránené právo na zápis a komore vznikla povinnosť takéhoto žiadateľa zapísať.

Platí teda, že komora je povinná zapísať do zoznamu usadených euroadvokátov každého, kto splnil vyššie uvedené podmienky a zároveň má povinnosť nezapísať do zoznamu usadených euroadvokátov toho žiadateľa, ktorý i) buď nesplnil podmienky ustanovené v § 39 ods. 1 zákona o advokácii, alebo ii) vykonáva advokáciu prostredníctvom právnickej osoby, ktorej spoločníkmi alebo členmi sú aj fyzické osoby alebo právnické osoby, ktoré nemajú oprávnenie na výkon advokácie.

Tento záver, jednoznačne vyplývajúci zo znenia zákona, potvrdzuje aj jeho systematika. Osobitné podmienky totiž zákon o advokácii vyžaduje pre zápis žiadateľa do zoznamu advokátov, do zoznamu advokátskych koncipientov, do zoznamu medzinárodných advokátov a do zoznamu zahraničných advokátov. Zákon o advokácii tak ustanovuje päť osobitných hmotnoprávných a procesných režimov pre konanie komory o zápise do jednotlivých zoznamov. Tieto režimy sa líšia aj z hľadiska podmienok, nevyhnutných a zároveň dostatočných pre zápis do príslušného zoznamu. Zatiaľ čo v prípade zápisu do zoznamov advokátov, advokátskych koncipientov, medzinárodných advokátov a zahraničných advokátov je zápis viazaný aj na podmienku bezúhonnosti a spoľahlivosti, vo vzťahu k zápisu usadených euroadvokátov sa táto podmienka neuplatňuje.

Tu v prvom rade platí, že tam, kde výslovne a priamo rozlišuje zákonodarca, musí rovnako rozlišovať aj orgán aplikácie práva. Ak sa zákonodarca rozhodol viazať zápis do piatich zoznamov na päť rôznych množín podmienok a tieto podmienky neustanovil ich demonštratívnym, ale taxatívnym výpočtom, je jednoducho nemožné tieto podmienky promiscue meniť, prispôbovať a vzájomne zamieňať. Pre zápis do príslušného zoznamu platia práve a len tie, o ktorých to zákon ustanovuje.

... vynechanie podmienky bezúhonnosti, resp. spoľahlivosti pri zápise do zoznamu usadených euroadvokátov nie je akýmsi omylom či nedopatrením na strane zákonodarcu, ale vedomou a úmyselnou reflexiou faktu, že vyhodnotenie tejto podmienky príslušné právne záväzné akty EÚ zverujú orgánom štátu registrácie, pričom od orgánov hostiteľského štátu vyžadujú, aby takéto vyhodnotenie rešpektovali...

Rovnako ich vykladá aj Súdny dvor EÚ, ktorý v rozhodnutí v spojenej veci C-58/13 a C-59/13 uviedol nasledovné: „... predloženie osvedčenia príslušnému orgánu hostiteľského štátu, ktoré potvrdzuje registráciu na príslušnom orgáne v domovskom členskom štáte, sa tak javí ako jediná podmienka, ktorej sa má podriadiť registrácia dotknutej osoby v hostiteľskom členskom štáte...“

... na to, aby na zápis žiadateľa do zoznamu usadených euroadvokátov nestačila jeho registrácia v domovskom štáte a teda sa neuplatnilo pravidlo, ale výnimka z neho, musia byť súčasne splnené dve okolnosti: i) cieľ sledovaný právnou úpravou Únie nebol dosiahnutý, a zároveň ii) žiadateľ má v úmysle získať výhodu a umelo vytvára podmienky potrebné na jej získanie.

Zo súvisiacej judikatúry Súdneho dvora (najmä C-110/99, body 52 a 53), pritom vyplýva, že snaha o neoprávnené získanie výhody sa preukazuje, napríklad, dôkazmi o kolúzii medzi dotknutými osobami. Zároveň Súdny dvor uvádza, že posudzovanie týchto okolností vnútroštátnym súdom nesmie viesť k oslabeniu účinnosti právnej úpravy Únie, t.j. k neprimeranému oslabeniu zásady v dôsledku príliš extenzívneho uplatnenia výnimky z nej...

V danom prípade však ide o taký zásah do jeho práva na súdnu ochranu, pred akým ústavný súd konštantne poskytuje ochranu. Konkrétne ide o situáciu, keď orgány ochrany práva na skutkové okolnosti veci neuplatnili právnu normu platnú a účinnú v čase rozhodovania, ale svoju predstavu o tom, akou by takáto norma mala byť...

Zatiaľ čo sťažovateľ vychádza zo znenia, systematiky a účelu zákona, zo znenia a účelu smernice a z jej výkladu Súdny dvorom a tvrdí, že je nepochybné, že pri splnení predpísaných podmienok má zákonom a ústavou chránené právo na zápis, najvyšší súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uvádza (s. 10) uvádza, že výkon advokátskeho povolania nie je podľa právneho poriadku Slovenskej republiky právne nárokovateľný.

Tento kľúčový právny záver najvyššieho súdu je arbitrárny v miere, aká ho čini neutržateľným a preto vyžadujúcim nápravu zo strany ústavného súdu. Výkon advokátskeho povolania totiž celkom nepochybne právne nárokovateľný je. Nárok na výkon základného práva na podnikanie podľa čl. 35 ústavy poskytovaním právnych služieb vzniká každému, kto splní zákonom predpísané podmienky... A ak splní podmienky pre zápis do zoznamu usadených euroadvokátov, má právo byť práve do takéhoto zoznamu zapísaný. Nejde o možnosť, ktorej uplatnenie by záviselo od svojvoľného posúdenia ktoréhokolvek orgánu verejnej správy, od jeho dobrej vôle či od jeho vlastnej predstavy o tom, kto by takéto právo mal mať a kto by ho mať nemal a akým podmienkam by mal podliehať. Tie podmienky ustanovuje zákon. Ide teda o právo, ktoré chráni ústava aj zákon a ktoré sa v prípade splnenia zákonom predpísaných podmienok transformuje do právneho nároku...

Z konania a argumentácie komory aj dotknutých súdov sa javí, že sťažovateľa jednoducho nepovažujú za „hodného“ zápisu do zoznamu usadených euroadvokátov a tomuto presvedčeniu prispôsobili výklad príslušných ustanovení zákona aj smernice.

I keď motivačný horizont takejto „aplikácie práva“ môže byť ľudsky pochopiteľný a je nevyhnutnou súčasťou toho, že výkon spravodlivosti neposkytujú stroje, ale ľudia, je v rozpore s požiadavkami ústavnej ochrany základných práv sťažovateľa...

... základnou spoločenskou objednávkou vo vzťahu k orgánom aplikácie práva v demokratickom právnom štáte je a musí zostať dôsledné rešpektovanie zákonnej úpravy a poskytovanie ochrany tým hmotným a procesným právam, ktoré fyzickým osobám a právnickým osobám zákonná úprava priznáva. To sa v danom prípade nestalo...

... z princípu vzájomnej dôvery medzi členskými štátmi vyplýva povinnosť hostiteľského štátu rešpektovať výsledky posúdenia celkovej spôsobilosti žiadateľa, t.j. spôsobilosti odbornej aj etickej, zo strany orgánov štátu registrácie...

Orgány ochrany práva jednoducho na sťažovateľa uplatnili svoje predstavy de lege ferenda, nie úpravu platnú a účinnú v čase konania. Akokoľvek môžu byť tieto úvahy vecne opodstatnené, ich uprednostnením pred znením, systematikou a účelom príslušných ustanovení zákona o advokácii komora a súdy zasiahli do práva sťažovateľa, „aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy a... aby sa na zistený stav veci použila ústavne súladne interpretovaná, platná a účinná právna norma“.

... prístup sťažovateľa k výkonu jeho základného práva na podnikanie podrobili výkladu, ktorým obmedzenie, vzťahujúce sa na inú formu podnikania, rozšírili aj na tú formu podnikania, pri ktorej to zákon neustanovuje. Ide celkom zjavne o extenzívny výklad obmedzení pri výkone základného práva na podnikanie, čiže o výklad neprípustný...

Sťažovateľ jednoducho neurobil nič, čo by mohlo viesť k záveru o jeho snahe získať neoprávnenú výhodu a dosiahnuť zápis do iného zoznamu, než zoznamu, do ktorého má právny nárok byť zapísaný...

Zásah do základných práv sťažovateľa, spočívajúci v obmedzení jeho prístupu k právu na podnikanie nad rámec zákonom ustanovených podmienok, tak i) nemá oporu v zákone, ii) nie je nevyhnutný na účely ochrany inej dôležitej hodnoty, pretože túto hodnotu dostatočne chránia iné ustanovenia zákona, iii) odporuje nielen zneniu, ale aj systematike a účelu zákonnej úpravy, iv) je v rozpore s výkladom a aplikáciou úniovej úpravy Súdnym dvorom EU, a ako taký teda v) nespĺňa žiadnu z ústavných podmienok prípustnosti takéhoto obmedzenia.»

6. Na základe tejto argumentácie sťažovateľ navrhuje ústavnému súdu, aby po prijatí jeho sťažnosti na ďalšie konanie vydal nález, ktorým vysloví porušenie základných práv sťažovateľa podľa čl. 35 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu, tento rozsudok zruší a vec vráti najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a prizná sťažovateľovi úhradu trov konania pred ústavným súdom.

II.

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním

a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každú sťažnosť predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

9. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

10. Z § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená.

11. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď napadnutým postupom alebo napadnutým rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

K namietanému porušeniu základných práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 35 ods. 1 ústavy

12. Podľa čl. 35 ods. 1 ústavy každý má právo na slobodnú voľbu povolania a prípravu naň, ako aj právo podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť.

13. Podľa čl. 51 ods.1 ústavy domáhať sa práv uvedených v čl. 35, 36, 37 ods. 4, čl. 38 až 42 a čl. 44 až 46 tejto ústavy sa možno len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú.

14. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

15. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu je účelom práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy) zaručiť každému prístup k súdu, čomu zodpovedá povinnosť všeobecného súdu viazaného procesnoprávnymi a hmotnoprávnymi predpismi, dodržiavanie ktorých je garanciou práva na súdnu ochranu, vo veci konať a rozhodnúť (m. m. II. ÚS 88/01). Súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníka konania, je však povinný na zákonom predpokladané a umožnené procesné úkony účastníka primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným právom (m. m. IV. ÚS 252/04, IV. ÚS 329/04, IV. ÚS 340/04, III. ÚS 32/07).

16. Súčasťou procesných záruk spravodlivého rozhodnutia, resp. minimálnych garancií procesnej povahy je taktiež právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na právne a skutkovo relevantné (ťažiskové) otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany (porov. právnu vetu nálezu sp. zn. III. ÚS 260/07; ďalej napr. aj II. ÚS 439/2016).

17. Ústavný súd v súvislosti s predbežným prerokovaním sťažnosti považuje za potrebné poukázať aj na svoje ústavné postavenie, z ktorého vyplýva, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Nie je preto zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd

vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.). Je v právomoci všeobecného súdu vykladať a aplikovať zákony. Pokiaľ tento výklad nie je arbitrárny a je náležité zdôvodnený, ústavný súd nemá dôvod doň zasahovať (m. m. I. ÚS 19/02, IV. ÚS 238/05, II. ÚS 357/06).

18. V tejto súvislosti však ústavný súd poukazuje na povahu a špecifiká správneho súdnictva, ktorého úlohou nie je nahrádzať činnosť orgánov verejnej správy, ale len preskúmať zákonnosť rozhodnutí a postupov orgánov verejnej správy, teda preskúmať to, či kompetentné orgány pri riešení konkrétnych otázok vymedzených v návrhu rešpektovali príslušné hmotno-právne a procesno-právne predpisy. Treba preto vziať do úvahy, že správny súd nie je súdom skutkovým, ale je súdom, ktorý posudzuje iba právne otázky napadnutých rozhodnutí a postupu orgánov verejnej správy, teda orgánov inej ako súdnej sústavy (m. m. IV. ÚS 127/2012, II. ÚS 784/2015, II. ÚS 737/2015).

19. Podstatou námietok sťažovateľa vo vzťahu k porušeniu jeho označených práv napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu je taká aplikácia podmienok pre zápis do zoznamu usadených euroadvokátov zo strany Slovenskej advokátskej komory, ktorá neoprávnene obmedzuje základné právo sťažovateľa na podnikanie podľa čl. 35 ods. 1 ústavy bez opory v zákone o advokácii, pretože tento stanovuje taxatívne podmienky pre zápis do uvedeného zoznamu bez možnosti ich svojvoľného rozširovania správnym orgánom. Vo vzťahu k napadnutému rozsudku najvyššieho súdu sťažovateľ namieta nesprávne právne posúdenie veci spočívajúce v uplatnení právnej normy *de lege ferenda*, a nie platnej a účinnej zákonnej právnej úpravy podmienok pre zápis. Sťažovateľ namieta aj arbitrárnosť odôvodnenia napadnutého rozsudku v časti, v ktorej najvyšší súd považuje výkon advokátskeho povolania za právne nenárokovateľný. Sťažovateľ namieta aj rozpor s právom Európskej únie judikovaným Súdnym dvorom Európskej únie.

20.1 V relevantnej časti napadnutého rozsudku najvyšší súd uvádza:

„... odvolací súd s prihliadnutím na § 219 ods. 1 v spojitosti s § 246c ods. 1 OSP konštatuje, že napadnutý rozsudok krajského súdu potvrdil, lebo je vo výroku vecne správny...“

20.2 Čo sa týka sťažovateľovej námietky k arbitrárnosti odôvodnenia napadnutého rozsudku, podľa ktorej *„najvyšší súd považuje výkon advokátskeho povolania za právne nenárokovateľný, a nesprávne právne posúdenie veci spočívajúce v uplatnení právnej normy de lege ferenda a nie platnej a účinnej zákonnej úpravy“*, najvyšší súd uviedol:

«... Výkon advokátskeho povolania nie je podľa právneho poriadku Slovenskej republiky právne nárokovateľný. Podmienky prístupu k tomuto povolaniu určil štát vo forme zákona č. 586/2003 Z.z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon).

Vzhľadom na postavenie a rolu advokáta v právnom systéme Slovenskej republiky, t.j. ako profesie, ktorej úlohou je pomáhať uplatňovať ústavné právo fyzických osôb na obhajobu a chrániť ostatné práva a záujmy fyzických osôb a právnických osôb v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi, zákonmi a inými všeobecne záväznými právnymi predpismi (§ 1 ods. 1 zákona o advokácii), sa kladú prísne požiadavky nielen na odbornosť žiadateľa o zápis do zoznamu advokátov, ale sa od neho vyžadujú aj určité osobnostné a morálne vlastnosti.

Od 1. januára 2013 je jednou z podmienok pre zápis do zoznamu advokátov vedeného Slovenskou advokátskou komorou bezúhonnosť a spoľahlivosť žiadateľa [§ 3 ods. 1 písm. f) zákona o advokácii]. Za bezúhonného sa na účely zákona o advokácii nepovažuje ten, kto bol právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin, a ak ide o obzvlášť závažný zločin, trestný čin zneužívania právomoci verejného činiteľa, trestný čin prijímania úplatku, trestný čin podplácania a trestný čin nepriamej korupcie, ani ten, komu bolo odsúdenie za taký trestný čin zahladené alebo na ktorého sa hľadá, ako keby nebol za taký trestný čin odsúdený podľa Trestného zákona (§ 3 ods. 3 zákona o advokácii). Spoľahlivým na účely zákona o advokácii nie je ten, u koho je preukázateľne spochybnené, že bude čestne a svedomito plniť povinnosti advokáta (§ 3 ods. 4 zákona o advokácii). Podľa zákona o advokácii sa bezúhonnosť žiadateľa preukazuje odpisom z registra trestov (§ 3 ods. 5 zákona o advokácii).

V zmysle rozhodovacej činnosti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (napr. rozsudok sp.zn. 5Sžo/29/2012 z 29. októbra 2012) žiadateľ o zápis do zoznamu advokátov nesmie vo svojej minulosti vykazovať také správanie, ktoré preukázateľne spochybňuje, že bude čestne a svedomito plniť povinnosti advokáta. Nesplnenie tejto požiadavky, bez ohľadu na trestnoprávne či administratívnoprávne následky (postih za priestupok, správny delikt), so sebou nesie aj istú spoločenskú sankciu vo forme diskvalifikácie z výkonu povolání vyžadujúcich vysokú úroveň tzv. spoločenskej bezúhonnosti (pozn. novelizované znenie § 3 ods. 1 písm. f/ a § 3 ods. 4 zákona o advokácii s účinnosťou od 1. januára 2013 vyžaduje ako podmienku zápisu do zoznamu advokátov spoľahlivosť, pričom táto bola do 31. decembra 2012 v rámci rozhodovacej činnosti súdov označovaná ako tzv. spoločenská bezúhonnosť).

Je teda právom a povinnosťou Slovenskej advokátskej komory skúmať na základe odpisu z registra trestov, či žiadateľ o zápis do zoznamu advokátov nebol právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin. Ak áno, skúma, či bolo odsúdenie za taký trestný čin zahladené alebo sa na žiadateľa hľadá, ako keby nebol za taký trestný čin odsúdený. Výnimku predstavujú trestné činy taxatívne vymenované v § 3 ods. 3 zákona o advokácii, kedy komora aj pri zistení, že odsúdenie za taký trestný čin bolo zahladené, resp. sa na žiadateľa hľadá, ako keby nebol za taký trestný čin odsúdený, je povinná zamietnuť žiadosť o zápis do zoznamu advokátov.

Pri posúdení dôvodnosti žaloby odvolací súd považoval za rozhodujúce zhodnotiť žalobcov postup (a okolnosti, ktoré mu predchádzali) pri žiadosti o zápis do zoznamu usadených euroadvokátov z hľadiska možného narušenia princípu zákazu zneužitia práva.

Vo všeobecnosti sa zákaz zneužitia práva definuje ako „taký výkon subjektívneho práva, či interpretácia objektívneho práva, ktoré sú v rozpore s jeho účelom, i keď nie v rozpore s objektívnym právom, či znením právnej normy. Ide o situáciu, keď spolu súťažia dve interpretačné kritériá: jazyková interpretácia proti teleologickej interpretácii právnej normy, pričom uznať zneužitie práva znamená uprednostniť účel pred samotným znením normy a odmietnuť formalistický prístup“.

V právnej metodológii sa rozlišuje medzi subjektívnou a objektívnou teleológiou. Subjektívna teleológia sa zaoberá účelom, čo zamýšľal zákonodarca pri tvorbe právnej normy, naproti tomu objektívna teleológia skúma otázku účelu, a teda ktoré účely sú

objektívne správne, ktoré je rozumné sledovať. V oboch prípadoch by sa mal v zisťovaní účelu aplikovať princíp ústretovosti, t.j. že právo by sa malo interpretovať čo najbližšie objektívnemu verejnemu záujmu.

Z hľadiska vyššie uvedeného súd hodnotil, či pri postupe žalobcu nedošlo k zjavnému zneužitiu práva...»

20.3 Sťažovateľ namietal aj rozpor s právom Európskej únie judikovaným Súdny dvorom Európskej únie. Vo vzťahu k tejto jeho námietke možno konštatovať, že najvyšší súd sa s touto otázkou vysporiadal takto:

«... Cieľom smernice 98/5/ES je uľahčiť trvalé vykonávanie právnickej profesie ako samostatnej zárobkovej činnosti alebo v platenom pracovnom pomere v členskom štáte inom ako je ten, v ktorom bola získaná profesionálna odborná spôsobilosť (čl. 1).

Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) sa jednotlivci nemôžu podvodne alebo zneužívajúcim spôsobom domáhať práv, ktoré im vyplývajú z únievého právneho poriadku (napr. rozsudok z 21. februára 2006 vo veci C-255/02 Halifax, rozsudok z 13. marca 2014 vo veci C-155/13 SICES). V takom prípade môže súd členského štátu na základe objektívne zistených skutočností vziať do úvahy zneužitie práva Európskej únie dotknutým jednotlivcom a nepriznať mu právo alebo nárok, ktorý mu prislúcha podľa právneho poriadku Európskej únie (napr. rozsudok z 20. septembra 2007 vo veci C-16/05 Tum a Darí, rozsudok z 23. marca 2000 vo veci C-373/97 Diamantis). V tomto prípade možno zjednodušene vyvodit' ponímanie zneužitia práva ako „obchádzanie národných právnych poriadkov, resp. využívanie komunitárneho práva nehodným spôsobom“.

Podľa rozsudku Súdneho dvora z 30. septembra 2003 vo veci C-167/01 Inspire Art „Pokiaľ ide najmä o boj so zneužívaním slobody usadiť sa, má členský štát právo prijať opatrenia určené na zabránenie tomu, aby sa v prospech výhod stanovených v Zmluve o fungovaní Európskej únie niektorí z jeho štátnych príslušníkov nepokúšali oslobodiť zneužívajúcim spôsobom od pravidiel stanovených v ich vnútroštátnom právnom poriadku.“

Súdny dvor v rozsudku zo 17. júla 2014 v spojených veciach C-58/13 a C-59/13 konštatoval, že „Skutočnosť, že štátny príslušník členského štátu, ktorý získal vysokoškolský diplom v tomto členskom štáte, odišiel do iného členského štátu, aby v ňom získal odbornú kvalifikáciu advokáta, a následne sa vrátil do členského štátu, ktorého je štátnym

príslušníkom, aby v ňom vykonával povolanie advokáta pod odborným titulom udeleným v členskom štáte, v ktorom bola táto kvalifikácia získaná, tak predstavuje jednu z možností, ktorú má dosiahnuť cieľ smernice 98/5, a nemôže sama osebe predstavovať zneužitie práva usadiť sa vyplývajúce z článku 3 smernice 98/5.“

Odvolaací súd síce akceptuje skutočnosť, že rozhodnutie občana Európskej únie získať profesionálnu odbornú spôsobilosť v inom členskom štáte s cieľom ťažiť z výhodnejšej právnej úpravy samo osebe nepredstavuje zneužitie práva. Vzhľadom na citovanú judikatúru Súdneho dvora však možno podľa odvolacieho súdu žiadateľa nezapísať do zoznamu usadených euroadvokátov, ak orgány hostiteľského členského štátu v konkrétnom prípade zistia, že došlo z jeho strany k zneužitiu práva Európskej únie.

Na konštatovanie zneužívajúceho postupu sa podľa Súdneho dvora vyžaduje súčasná existencia objektívnej a subjektívnej okolnosti. Pokiaľ ide o objektívnu okolnosť, zo všetkých objektívnych skutočností musí vyplývať, že napriek formálnemu dodržaniu podmienok stanovených právnou úpravou Európskej únie nebol dosiahnutý cieľ sledovaný touto právnou úpravou (rozsudok z 13. marca 2014 vo veci C-155/13 SICEST). Pokiaľ ide o subjektívnu okolnosť, musí spočívať v úmysle získať výhodu vyplývajúcu z právnej úpravy Európskej únie tým, že sa umelo vytvárajú podmienky potrebné na jej získanie (rozsudok z 12. marca 2014 vo veci C-456/12).

Preukázanie zneužívajúceho konania si v tomto prípade vyžaduje na jednej strane, aby napriek formálnemu dodržaniu podmienok stanovených v príslušných ustanoveniach smernice 98/5/ES a vo vnútroštátnej právnej úprave, ktorá ju preberá, došlo k získaniu výhody, ktorej poskytnutie by bolo v rozpore s cieľom sledovaným týmito ustanoveniami a na druhej strane, aby zo všetkých objektívnych faktorov vyplývalo, že hlavný cieľ konania dotknutého jednotlivca bolo získať výhodu vyplývajúcu z práva Európskej únie.

Podľa odvolacieho súdu sa žalobca nemôže v prejednávanej veci odvolávať na článok 3 smernice 98/5/ES, keďže vzhľadom na všetky okolnosti tohto prípadu mala registrácia žalobcu za daného skutkového stavu, napriek formálnemu dodržaniu podmienok stanovených v príslušných ustanoveniach smernice 98/5/ES a § 39 zákona o advokácii, zapísaný do zoznamu usadených euroadvokátov, vedeného Slovenskou advokátskou komorou, čím by mu bolo umožnené poskytovať právne služby na území Slovenskej republiky za podmienok a spôsobom ustanoveným zákonom č. 586/2003 Z.z. o advokácii

[§ 1 ods. 3 v spojení s § 30 písm. c/ zákona o advokácii, § 38 ods. 1 veta prvá] a považoval by sa za advokáta podľa zákona č. 586/2003 Z.z. o advokácii (§ 38 ods. 1 veta druhá), je vo svojom dôsledku spôsobilá nepochybne narušiť dôveru verejnosti v dôstojnosť a vážnosť advokátskeho stavu a tiež v celý právny systém Slovenskej republiky, čo nemôže byť cieľom sledovaným smernicou 98/5/ES.

Z hľadiska vyššie uvedeného odvolací súd dospel k záveru, že či zo subjektívneho alebo aj objektívneho teleologického hľadiska, konaním žalobcu došlo k zneužitiu práva. Neakceptovanie kritérií bezúhonnosti podľa citovaného § 3 ods. 1 písm. f/ zákona o advokácii by bolo v rozpore s účelom a cieľmi vyššie uvedených právnych noriem a európskych nálezov a rozhodnutí.

Odvolací súd vyhodnotil ako nedôvodnú námietku žalobcu, že rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, na ktoré vo svojom rozsudku poukázal krajský súd sa netýkajú preskúmvanej veci. Práve z citovanej judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vyplýva, že podmienka bezúhonnosti žiadateľa o zápis do zoznamu advokátov predstavuje jednu zo základných zásad ochrany užívateľov odborných služieb a riadneho výkonu spravodlivosti v Slovenskej republike a že s výkonom profesie advokáta sú späté vysoké nároky na mravnú integritu osoby advokáta.

Za dôvodnú však považoval odvolací súd námietku žalobcu, že sa na preskúmvanú vec nevzťahuje článok 10 smernice 98/5/ES, nakoľko žalobca nežiadal o poskytnutie výhod v zmysle tohto článku. Uvedená skutočnosť však nemá vplyv na posúdenie veci odvolacím súdom.

Ostatné námietky žalobcu vznesené v odvolaní proti rozsudku krajského súdu považoval odvolací súd s poukazom na závery uvedené vyššie za nedôvodné, ktoré nemohli ovplyvniť posúdenie danej veci.

Najvyšší súd Slovenskej republiky z uvedených dôvodov rozsudok Krajského súdu v Bratislave č.k. 1 S/282/2014-53 z 18. februára 2016 ako vecne správny podľa § 250 ja ods. 3 veta druhá OSP a § 219 ods. 1 OSP potvrdil.»

21. Ústavný súd konštatuje, že jeho prvoradou úlohou je ochrana ústavnosti, a nie ochrana zákonnosti, čo je prejavom doktríny, že všeobecný súd pozná právo („*iura novit curia*“). Je v právomoci všeobecného súdu vykladať a aplikovať zákony. Pokiaľ tento

výklad nie je arbitrárny a je náležite zdôvodnený, ústavný súd nemá príčinu doň zasahovať (m. m. I. ÚS 19/02, IV. ÚS 238/05, II. ÚS 357/06). Tak tomu je aj v danom prípade, keď najvyšší súd ako súd odvolací pri svojom rozhodovaní nevybočil z existujúceho rámca platných a účinných právnych predpisov a preskúmal napadnuté prvostupňové rozhodnutie po právnej i skutkovej stránke a svoje závery dostatočným spôsobom odôvodnil. Ústavný súd tak dospel k záveru, že sťažovateľom uplatnená argumentácia je zjavne neopodstatnená a nesignalizuje žiadnu možnosť priamej príčinnej súvislosti s porušením jeho práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

22. Sťažovateľ sa domáha prísne formalistickej aplikácie podmienok zápisu do zoznamu usadených euroadvokátov takým spôsobom, ktorý sa prieči účelu samotnej zákonnej úpravy tohto právneho inštitútu, a zrejme aj z toho dôvodu sa odvolací súd pri svojom rozhodovaní pridržal zásady, podľa ktorej zjavné zneužitie práva nepožíva právnu ochranu (čl. 5 Civilného sporového poriadku).

23. O vlastnom nepoctivom správaní sťažovateľa možno uvažovať v spojitosti s tým, že ako občan Slovenskej republiky, ktorý vyštudoval právo na jej území a vykonával tu advokátske povolanie do času, kým sám nepožiadal o vyčiarknutie zo zoznamu advokátov z dôvodu, že právoplatné odsúdenie za úmyselný trestný čin prijímania úplatku pri výkone funkcie správcu konkurznej podstaty ho samo osebe vylučovalo z možnosti výkonu povolania advokáta na území Slovenskej republiky, sa následne pokúsil o zápis do zoznamu usadených euroadvokátov, na základe čoho by bol oprávnený na území Slovenskej republiky poskytovať advokátske služby rovnako ako advokát. Zo všetkých uvedených skutkových okolností prípadu možno vyvodzovať nepoctivosť tohto konania sťažovateľa, ktorý sa využitím inštitútu usadeného euroadvokáta v rozpore s jeho účelom snažil o dosiahnutie prístupu k výkonu povolania advokáta na území Slovenskej republiky, z ktorého je pre nedostatok bezúhonnosti vylúčený zákonom o advokácii.

24. Takéto konanie najvyšší súd považoval za zneužitie práva, ktorému odmietol poskytnúť súdnu ochranu. Tento postup náležite zdôvodnil v napadnutom rozsudku a ústavný súd sa s jeho posúdením veci plne stotožnil a nenašiel dôvod doň akokoľvek

zasahovať. Keďže takéto konanie nepožíva právnu (a teda ani súdnu ochranu), bolo potrebné sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú odmietnuť pre absenciu vzájomnej príčinnej súvislosti s právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

25. Zároveň nemožno uvažovať o akomkoľvek neoprávnenom obmedzení základného práva sťažovateľa na podnikanie podľa čl. 35 ods. 1 ústavy, pretože podmienky výkonu tohto práva upravuje osobitný zákon (zákon o advokácii, pozn.), ktorý bol najvyšším súdom aplikovaný v súlade s jeho zmyslom a účelom, a teda ústavno-konformne.

26. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom, na ktorú poukazuje sťažovateľ, by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06). Takéto pochybenie v ústavnoprávnom zmysle však ústavný súd v napadnutom rozsudku najvyššieho súdu nezistil. Nesúhlas sťažovateľa s obsahom napadnutého rozsudku najvyššieho súdu nie je dôkazom o jeho neústavnosti a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor všeobecného súdu svojím vlastným.

27. Ústavný súd v nadväznosti na uvedené sťažnosť sťažovateľa odmietol z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

28. Záverom ústavný súd dodáva, že vzhľadom na to, že vyhodnotil sťažnosť sťažovateľa ako zjavne neopodstatnenú, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími v nej obsiahnutými návrhmi sťažovateľa.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. mája 2018